

Noel Fitzpatrick

PSI A JEJICH LIDÉ

Příběhy naděje a uzdravení
z ordinace Superveterináře

Praha, 2025

NAKLADATELSTVÍ
PIOT

Pro Keiru a Piráta za to, že mi dovolili,
abych v ně vložil svou důvěru,
a pro všechny psy a jejich lidi,
kteří vložili důvěru ve mně.

Dogs and Their Humans

Stories from the Supervet's Surgery

Text Copyright © Noel Fitzpatrick 2024

Published by arrangement with Simon & Schuster UK Ltd 1st Floor,
222 Gray's Inn Road, London, WC1X 8HB

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system without permission in writing from the Publisher.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být reprodukována ani vysílána v jakékoli podobě a jakýmkoli prostředky, elektronickými, digitálními či mechanickými, včetně fotokopí, zvukových záznamů nebo jakýmkoli systémem pro ukládání a vyhledávání informací, bez písemného svolení nakladatele.

Translation © Jana Dušková, 2025
© Nakladatelství PLOT, 2025

ISBN 978-80-7428-498-4

Obsah

<i>Psi a jejich lidé</i>	<i>5</i>
1. V maléru.....	17
<i>West Highland teriér Franky, Tanya (a George)</i>	
2. Na vodítku společně do nového života	29
<i>Labrador Larry a Gavin</i>	
3. Perfektní život	44
<i>Kříženka Fairy a Cheryl</i>	
4. Víc než všechno na světě	59
<i>Dobrman Teddy, Rosie a Ryan</i>	
5. Ale bude mě zase milovat?	74
<i>Pomeranian Bertie a Cynthia</i>	
6. Královna, Král a já	86
<i>Corgi Willow a Alžběta</i>	
7. Udělat to, co je správné	103
<i>Čau čau Xīngxīng a Anton</i>	
8. Zachránil mě přede mnou samotným.....	119
<i>Staffordšířský bulteriér Bob a Dave</i>	
9. V mé duši byla propast, kterou zaplnil svou láskou.....	133
<i>Pyrenejský horský pes Thor, Natalie a John</i>	
10. Každý si zaslouží druhou šanci	145
<i>Kříženka Lucia a Sheila</i>	

11. Nepopsatelné věci	160
<i>Kokršpanělka Mabel a Mark</i>	
12. Nevěřím nikomu, kdo nemá rád psy	176
<i>Labrador Princ a Craig</i>	
13. Jsme všichni stejní.....	187
<i>Beagle Guy a Meghan</i>	
14. Zná mě líp, než se znám já sám.....	200
<i>Špringršpaněl Bobby a Finley</i>	
15. Co je smrt?	215
<i>Flanderská bouvierka Sparkle a Nicola</i>	
16. Voní jako klid	235
<i>Labrador Captain a Mary</i>	
17. Všechno je nemožné, dokud se to nestane.....	250
<i>Erdelteriérka Irena a Sarah</i>	
<i>Ukradené chvílky.....</i>	<i>264</i>
<i>Poděkování.....</i>	<i>267</i>

Psi a jejich lidé

Nic se nevyrovná lásce, kterou cítí náš psí kamarád, když přijdeme domů. To není jen štěstí. To není jen radost. Je to bezmezná, překypující, dychtivá láska, která zastíní všechno ostatní. A pro tu chvíli, kdy ji sdílíme, jsme strženi do absolutní přítomnosti. Do věčného tady a teď téhle lásky. Do nejskvělejšího daru, jaký byl kdy darován a sdílen, do přítomnosti. My mu tu lásku oplácíme, když si k němu klekáme na podlahu, když ho drbeme za ušima a hladíme ho po břiše. Když mluvíme tím hlasem, kterým s nikým jiným ve svém životě nemluvíme, a když mu říkáme, jak je hodný, moc hodný, ten nejlepší ze všech psů na světě. Když se rozplývají všechny trable, které jsme za celý den zažili. Naše radost začíná jako odraz jeho radosti, ale v okamžiku, kdy její úžasný chvějivý plamen prostupuje celou naší bytostí, cítíme opravdové štěstí. Protože co může být radostnější než milovat a být milován bezpodmínečnou láskou? Těm, kteří to nikdy nezažili, se to dá popsat stejně těžko, jako bychom chtěli popsat hudbu někomu, kdo ji nikdy neslyšel.

Kdykoli se v našem životě ozve tahle melodie bezpodmínečné lásky, hned nám nezměrně zlepši celý svět. Umožňuje nám, abychom byli těmi nejlepšími lidmi, jakými můžeme být. My, kteří už jsme tuhle lásku poznali a pocítili, si ji uchováme ve svém nitru napořád. Nejde jen o to, že máme doma psa – pes je pro nás ztělesněním tohoto domova, místa, kde se cítíme naprosto bezpečně, kde smíme

být skutečně sami sebou, v klidu, míru a bez jakéhokoli posuzování.

Tohle vím jistě, protože vím, co jsem ztratil, když po čtrnácti letech odešla z mého života moje nejlepší kamarádka Keira, ten střed mého vesmíru, ten kousač pantoflí s jiskrnými očima. Bylo to, jako by slunce zašlo za mrak a nemělo se už nikdy ukázat. Jako by s ní odumřel nějaký základní smysl, nějaký orgán, nějaká část mě samého. Život byl najednou temnější, tišší, chladnější a prázdnější. Postupně se mi ale její světlo začalo vracet, nejdřív v drobnějších a později i ve velkých věcech. Její láska a její světlo prostoupily čas a prostor. Už napořád žijí dál vedle mě a ve mně, provádějí mě krizemi a obavami a prozařují chvíle radosti. Její světlo svítí v každém mém sebemenším úspěchu a ona je se mnou během obtížných operací, ve dne i v noci, je to můj maják naděje, když už to vypadá, že je všechno temné a ztracené, a moje záchranná síť, když padám. Přišla a našla mě, když jsem seděl zhroucený na zemi a nedokázal zastavit pláč; přišla, sedla si vedle mě a pak vstala, šťouchla do mě čenichem, zakňučela, protáhla se a olízala mi slzy. A to dělá dodnes.

* * *

Odhaduje se, že všichni savci kromě člověka mají asi miliardu úderů srdce. Příroda nám předepsala, že jednou jeden druhého ztratíme. A přesto, navzdory tomuto neměnnému zákonu, existují studie, které naznačují, že úderý našich srdcí se mohou synchronizovat s úderý srdcí našich psích kamarádů.

Já se celý život snažím maximalizovat počet synchronizovaných úderů srdce, který smí psi a jejich lidé společně sdílet. To je pro mě to hlavní. Nikdy jsem nevěřil, že lidé

vlastní psy, a ve své veterinární praxi běžně nepoužívám termín majitel. Lásku nemůžete vlastnit. Je to ozvěna jednoho zvuku, odraz jednoho světla, sdílení stejného srdečního tepu. Psi, s nimiž sdílíme život, nám dávají svolení, abychom byli doopravdy lidmi. Už jsem se ve své ordinaci setkal snad se všemi druhy lidí – vedle nás, obyčejných lidí, jsem viděl monarchy, prezidenty, generály i světové celebrity. Psy ke mně přivázejí luxusních vozy i otlučené staré dodávky, vozí se v košících na skútrech, jsou přinášeni v náručí plačících dětí, sedí na klínech starších lidí, kteří je hluboce zbožňují. Vídám nejrozumnější rodiny, všechny možné vztahy, různé druhy lidí, každou tvář života. Všichni přicházejí se stejnou potřebou, se stejnou naléhavou prosbou, kterou volají do vesmíru. „Teď ne, prosím. Ne takhle. Prosím, ještě aspoň trochu času.“ Všichni cítí totéž a hledají totéž – naději.

V mé ordinaci je v danou chvíli každá rodina tou jedinou rodinou a její prosby, obavy a naděje jsou tím jediným, nač soustřeďuji pozornost. Pro tuhle rodinu jsem plně přítomen a jsem k dispozici jí a jenom jí.

Někdy za mnou lidé přicházejí, protože je jinde odmítli a řekli jim, že už se nedá nic dělat. Je spousta důvodů, proč nikdo jiný nedělá některé věci, které dělám já. Nemá třeba techniku nebo zkušenosti, které mám já, nebo mu v tom brání jiné praktické překážky, které já nemám, nebo se na všechno dívá z jiného hlediska. Ale rozhodně jsem se nikdy nesnažil zachovat život, když jsem byl upřímně přesvědčen, že je etičtější vzít jemně do ruky tlapku a nechat život odejít. Nikdy jsem neprovedl operaci jen proto, abych vyhověl člověku, i když mě sebevíc prosil. Všechno musí být v zájmu zvířecího pacienta. Nestačí mít možnost a schopnost něco udělat; musí být také správné to udělat. Přesto si pořád leckdo myslí, že některé operace, které dělám,

nejdou „správné“. Že to „nejlaskavější“ je amputovat končetinu nebo zvíře rovnou uspat. Ale to, co někteří považují za „neetický krok, který zachází příliš daleko“, bývá často procedura, kterých už jsem provedl desítky, a s úspěchem. Vždycky nabízím jen takové procedury, o kterých jsem přesvědčen, že mohou zajistit skutečnou bezbolestnou kvalitu života – a takové procedury pro mě nejsou o nic více ani méně obtížné než ty, které by možná doporučili jiní.

Tohle je přístup, za který jsem bojoval a bojuji po celou svou kariéru – věřím, že život psa nebo kočky si zaslouží stejný respekt jako můj vlastní a že pes nebo kočka si zaslouží i stejný přístup k možnostem léčby. A s touto perspektivou prožívám celý svůj život. Zasloužil jsem život rozvíjení lékařské péče o psy, kočky a jiná zvířata, domácí i divoká, protože vím, že hodnota tisíců, stovek nebo i jednoho společného úderu srdce navíc s Keirou je nevyčíslitelná. V roce 1985 jsem v jeden den dostal nabídku zaměstnání na lékařské a veterinární fakultě. Zvolil jsem péči o zvířata a rozhodl jsem se dělat pro ně to nejlepší, co umím, stejně jako bych to dělal pro lidi, kdyby byli mými pacienty oni. Proto mě velmi rmoutí, když racionální laskaví lidé nevěří společně se mnou, že možnosti léčby zvířat se musí neustále zdokonalovat. Na začátku své profesní dráhy jsem byl schopen nabízet jen omezené možnosti ve srovnání s těmi, které se nám daří realizovat dnes. Až budu jednou končit, chci, aby na tom byla medicína pro zvířata lépe, než když jsem začínal; a má-li tomu tak být, musí někdo udělat první krok v solidním etickém rámci. Věřím, že zvířata mě o lidství naučila mnohem víc, než jsem si kdy dokázal představit, a proto jsem tuhle knihu nazval *Psi a jejich lidé*.

Vždy existuje prostor pro laskavost a samozřejmě vždycky existuje i čas a prostor pro smrt, ale znovu a znovu bývám svědkem toho, že onen čas a prostor není tady nebo teď.

Už jsem ovšem uspal stovky pacientů, když jsem byl přesvědčen, že je to správné, a doporučoval jsem eutanázii pro pacienty, u kterých to klienti odmítali. Také mi dovozte zdůraznit, že věřím, že veterináři jsou dobří lidé, kteří se každický den snaží pro své klienty a pro jejich zvířata dělat to nejlepší. Jsem tím největším a nejvěrejším zastáncem veterinářů a veterinárních sester, kteří s dobrým srdcem a laskavou myslí zasvěcují život péči o ty nejzranitelnější tvory na světě.

Mých šestapadesát let na téhle planetě začalo v dětství, které jsem prožíval na jedné farmě v Ballyfinu v hrabství Laois, kde bylo plno hospodářských zvířat. Jeden z mých prvních zážitků, na který si vzpomínám, byl, jak jsem zoufale plakal nad mrtvým jehňátkem na zmrzlé zimní louce. Můj nejlepší a jediný opravdový kamarád byl ovčácký pes Pirát. Později jsem v Dublinu absolvoval veterinární fakultu a potom jsem se co nejrychleji přestěhoval do Ameriky, abych tam pokračoval ve studiu. První léta veterinární praxe po návratu do Irska jsem strávil na velké veterinární klinice, prováděl jsem císařské řezy kravám, rodil jsem jehňátka a selátka a masíroval po zamlžených irských svazích. Potom jsem přešel do Anglie, kde jsem vykonával nejružnější práce a absolvoval celou řadu kurzů a praktických školení na univerzitách a odborných klinikách. Přitom jsem celou dobu snil o tom, že se stanu tím nejlepším chirurgem, jakým budu schopen.

Většinu svých prvních ortopedických operací jsem prováděl v dřevěné kůlně na jedné zahradě, později v místnosti u hospody a krámků s kebabem a potom ve své první opravdové ordinaci, která byla přestavěná ze staré armádní budovy uprostřed lesa. Vypůjčil jsem si několik milionů liber, přišel o několik milionů liber a dnes sídlím v zařízení na světové úrovni poblíž Godalmingu v Surrey, kde dělám

to, pro co jsem se narodil. Studoval jsem na jednu zkoušku za druhou, uskutečnil jsem tisíce operací a napsal nespočet odborných prací, získal jsem spoustu titulů, stal jsem se profesorem a pomohl jsem založit veterinární fakultu. Ale mým pacientům jsou všechny tyto tituly a ambice samozřejmě úplně fuk; to jediné, na čem jim záleží, je, aby je někdo objal a vyléčil. Objímat a utěšovat můžu zvířata klidně v chatrči, ale ta léčba, kterou jim chci nabízet, vyžaduje obrovskou infrastrukturu.

Po tisíce hodin jsme s kolegy rozvíjeli a rozvíjíme techniky, mechanismy, procedury a postupy, které proměňují nemožné v možné. Vybudovali jsme technické centrum a továrnu, kde se uskutečňují zásadní změny přístupů a kde se rodí budoucnost medicíny v každé molekule titanu, polyetylénu a kobalt-chromu, ze kterých modelujeme končetiny a život. Vybudovali jsme zařízení regenerativní medicíny, kde z tukových buněk rostou protizánětlivé buňky pro léčbu artritidy a kde z kostních a chrupavčitých buněk vyrůstají záplaty na narušené tkáně. To vše s jediným cílem – zajistit našim pacientům tím nejlepším možným způsobem dobrou kvalitu života. Právě díky tomu a díky práci nesčetných veterinářů, veterinárních sester a dalších členů týmu, které smím nazývat kolegy, mohu opakovaně zažívat onen pohled do očí psů a jejich lidí ve chvíli, kdy si uvědomí, že skutečně získali nějaký čas navíc. Když k sobě doskáčou, dokulhají nebo se doplazí a vstoupí do onoho nádherného „ted“. Už jsem byl svědkem nejrůznějších tragédií, viděl snad každý extrém štěstí a neštěstí, jaký může rodinu potkat. Sdílel jsem jejich slzy, ale často jsem měl to štěstí, že jsem mohl být součástí jejich radosti, úlevy a nezměrné vděčnosti. Už více než tři desítky let s pokorou a úctou prožívám ony chvíle, kdy se z chabé naděje stává ta nejzářivější realita.

Nikdy ovšem nezapomínám na odpovědnost, kterou s sebou nese to, co dělám. Moje práce se hodně podobá práci pediatra, při které miminka nemohou dát informovaný souhlas, protože ten nemohou dát ani psi nebo kočky. Proto musím společně s jejich opatrovníkem zvážit všechny dostupné informace, všechna možná rizika a přínosy, všechny osobní a medicínské okolnosti, a poskytnout plně informované doporučení.

Mezi lidmi a psy existuje mnoho podobností. Pozoruhodně podobná je struktura kostry člověka a psa. Naše kosti mají stejné názvy a pohybují jimi víceméně stejné svaly. Když se člověk spustí na čtyři a roztáhne prsty na nohou a na rukou, tak vypadá velice podobně jako pes. Většina základních principů každé operace, kterou jsem prováděl, platí stejně pro psa i pro člověka. Psi a lidé mají společného předka, který žil přibližně před 90–100 miliony let. Psi mají stejně jako lidé vzorce rozpoznávání hlasu v předních spánkových lalocích mozku. Lidé a psi mají společných přibližně 84 procent DNA. Psi mají s lidmi společných minimálně 500 chorob genetického původu a naše imunitní systémy jsou téměř totožné. Lidi i psy mohou napadat stejné druhy rakoviny. V USA se už podařilo zachránit lidi odsouzené genetickou mutací rakoviny k jisté smrti díky tomu, že se zjistilo, že jejich rakovina reaguje na léky, které byly v té době odzkoušené pouze na psech, což dodalo úplně nový význam výroku „můj pes mi zachránil život“.

Proto není divu, že my a psi jsme ti nejlepší přátelé.

Je známo, že mezi lidmi a psy jsou k sobě přitahovány podobné typy osobností; často se setkávám se psy, kteří svou nervozitou, samotářstvím, rozjařeností nebo mrzoutstvím doslova zrcadlí určité osobnostní rysy svých lidí nebo určité prostředí, které jejich lidé vytvořili, ale navíc se až

překvapivě často stává, že psi a jejich lidé mají společné i tělesné neduhy.

Ale přestože jsou naše kosterní, orgánové a imunitní systémy skoro totožné, je jen málo úsilí věnováno výzkumu rakoviny, artritidy, infekcí a jiných problémů, které se přirozeně vyskytují u psů a představují stejný problém i u lidí. Lékaři a veterináři spolu komunikují jen velmi zřídka. Já si hluboce vážím svých protějšků z humánní (lidské) medicíny, ale bohužel mám tu zkušenost, že ve vztahu k veterinárním pacientům často zastávají názor, že „jsou to jenom psi“; většina lidí neví, že psi trpí stejnými nemocemi jako my lidé, a většina z nás raději nemyslí na to, že naše bezpečné léky a implantáty jsou výsledkem pokusů na psech a jiných zvířatech, která jsou kvůli nám obětována.

Ústředním cílem mého života je propagovat koncept Jednotné medicíny (One Medicine), v jehož rámci by mohly být sdíleny léky a implantáty vyvinuté pro zvířata i pro lidi. V současné době tomu tak není, protože lidský život je pochopitelně považován za cennější. Humánní a veterinární medicína, to jsou dva oddělené paralelní světy, které se od sebe mohou hodně naučit, ale od doby, kdy před několika sty lety došlo k jejich rozdělení, mezi nimi nebyly postaveny skoro žádné mosty. Abych mohl budovat tyto mosty vzájemného respektu a pochopení ve prospěch všech živých tvorů, založil jsem charitativní spolek Humanimal Trust. Ještě nás čeká hodně dlouhá cesta.

Tato kniha vznikla proto, aby vzdala čest tomu nejvýjimečnějšímu z našich přátel a také aby pobavila, poučila a podněcovala k tomu, abychom při léčbě jejich neduhů požadovali pouze ty nejlépe míněné snahy odplatou za tu nezměrnou lásku, kterou s námi sdílejí. Důvěra by měla být obousměrná cesta – z toho pochází i název spolku Humanimal Trust (human = člověk, animal = zvíře, trust =

nadace, ale také důvěra). Jsem přesvědčen, že to je morální odpovědnost profese, kterou miluji.

Proto je tato kniha sbírkou alespoň několika příběhů psů a jejich lidí z těch mnoha. A jelikož nás psi osvobozují a tím nám umožňují, abychom byli lidštější, zahrnuje i lidské zážitky a pocity, od smíchu a radosti po okamžiky, kdy jsem jen tiše seděl a držel za ruku ty, kteří byli příliš smutní na to, aby mohli mluvit. Ta část, kterou lidé považují za obtížnou – samotná operace –, je ve skutečnosti snadná. Obtížné je všechno ostatní, co s ní souvisí. Slýchám od lidí jejich životní příběhy. Partneři ke mně mluví tak svobodně, jak nemluví ani spolu navzájem. Myslím, že je to i proto, že když jejich nejdůležitější přítel trpí a je v ohrožení, tak zapomenou na všechno ostatní. V mé ordinaci se každý stává dítětem a to jediné, po čem touží, je, aby ho někdo toho utrpení a ohrožení zbavil.

V této knize jsem změnil většinu jmen a identifikačních podrobností, abych ochránil soukromí psů a jejich lidí, a pokud to bylo zapotřebí, žádal jsem o svolení. Někdy jsem spojil více příběhů do jednoho, aby se vám snáze četly, a také proto, že některé cesty nesly podobné ústřední poselství pro nás všechny. Každý příběh, který tu vyprávím, je naprostá pravda a odráží více než tři desítky let mého setkávání se psy a jejich lidmi. S jejich osobnostmi, jejich povahovými zvláštnostmi, jejich statečností, jejich strachem a jejich láskou.

Během třiceti tisíc let od doby, kdy člověk a pes vykročili na společnou cestu, tu jsou psi pro nás a my tu smíme být pro ně. Jsou přítomni v každém okamžiku a často jsou středem našeho vesmíru. Vyskytují se v každém tvaru a velikosti, mají nejrůznější osobnosti: jsou nezbední i trpěliví, rozpustilí i důstojní, přítulní i rezervovaní. Chci vás vzít na cestu, na které uvidíte, co všechno můžeme jeden pro

druhého znamenat. Najdete na ní smích, slzy, otisky tlapek, otisky zubů a spoustu psích chlupů.

Když píšu tyto řádky, vidím na zahradě za oknem své ordinace Keiřin náhrobek. Slyším na podlaze ťapkání jejích tlapek. Cítím, jak se mi její hrubá srst tře o bradu, když se ke mně tulí, zatímco píšu. Touhle knihou jí chci poděkovat za všechno, co mi dala.

1

V maléru

West Highland teriér Franky, Tanya (a George)

„Říkám vám, že potřebuju veterináře, a to hned!“

Hluboký mužský hlas, který k nám duněl přes dveře z čekárny, se nedal přeslechnout. Slyšel jsem i klidná slova naší nekonečně trpělivé recepční Hannah, která se ho snažila mírnit. Ale bylo jasné, že to nepomáhá.

„Je mi jedno, co sakra dělá. Okamžitě ho přiveďte!“

Povzdech jsem si, pohlédl na shih-tzu Benjiho, kterého jsem se snažil důkladně vyšetřit, a měl jsem dojem, že nad tím povykem zvedl obočí. Co naděláte?

Celé odpoledne bylo od začátku samé drama. Byl tu Max, krásný borderák, kterého srazilo auto a přejelo mu zadní nohu, kocour Předseda Mňao, kterému knihovna přimáčkla přední tlapku, a nekonečný zástup dalších zvířecích ubožáků, které sem přivezli jejich lidé, protože je postihly různé krize. Doufal jsem, že pro dnešek už to snad stačilo, ale jak je vidět, tak nestačilo. Tenkrát jsem si na to teprve zvykal a měl jsem pocit, že si teprve musím zasloužit svoje frčky. Jen pár let předtím jsem absolvoval veterinární fakultu a sem jsem přišel přímo ze všeobecné kliniky v Irsku, kde jsem telil krávy, bahní ovice a operoval psy, to

všechno během jednoho odpoledne. Sice jsem tam úspěšně obstál, ale v tomhle novém prostředí – ve vesnici poblíž Guilfordu v Surrey – jsem si ještě nebyl jistý v kramflecích.

Po několika minutách jsem Benjiho usadil do bezpečí přepravky a otevřel dveře, abych zjistil, co se děje. Po naší maličké recepci rázoval rozložitý muž. Na sobě měl oči-vidně drahý oblek a růžovou košili toho druhu, jakou, jak jsem zanedlouho zjistil, nosí jenom určitý druh anglických chlapíků. V lesklém bentleyi přímo před naší ordinací na našem maličkém dvoře seděla rozrušená, ale nesmírně elegantní blondýna a na klíně držela nesmírně skleslého West Highland teriéra. Dveře auta byly otevřené. Oba pasažéři vypadali vyděšeně.

Pohlédl jsem na toho muže a chtěl mu podat ruku. „Já jsem Noel,“ řekl jsem. On mi ruku nepodal, místo toho mě hned nasměroval k autu. Blondýna v bentleyi byla oblečená jako královna, a když jsme k ní přicházeli, tak vystoupila.

„To je Franky,“ řekla, když jsem k ní došel. „On umírá!“

Když jsem se chystal převzít Frankyho z jejího náručí, chlapík v růžové košili zase spustil ten svůj megafon. „Musíte to zmáknout, šéfe!“

Přistoupil těsně ke mně, vzal mě za ruku, a než jsem se nadál, měl jsem v ní padesátilibrovku. „Já jsem George. Zajistěte Frankovi špičkovéj servis, doktore. Je to Tanyin svištítk. Ten nejdůležitější člen našeho panství, jestli mě chápete. A sám víte, co se říká – manželčino štěstí v domě klid ti jistí.“ Některé jeho výrazy jsem vůbec nechápal; došlo mi sice, že „svišťtk“ je zástupný výraz pro miminko, ale až o pár let později jsem se dozvěděl, že jeho panství znamenalo jeho velký dům.

Nasměroval jsem je dovnitř, Frankyho už jsem nesl sám. Těžce oddychoval a tiše kňučel. Bylo na něm vidět, že má křeče, lapá po dechu a dává se, jeho tělíčko se dmulo, bři-

cho se mu vtahovalo a nafukovalo při každém zoufalém pokusu o zvracení. Zdraví vestíci jsou neposední, jsou to neúnavná rozježená klubíčka sršící radostí a energií. Nebo se aspoň dívají na svět s veselým úsměvem. Ale Franky se vůbec netvářil vesele. Položil mi hlavu na paži a vzhlížel ke mně modrýma mandlovýma očima, které žadonily o pomoc. A celého mě poslintal. Tanya vypadala zakřiknutě, asi už byla zvyklá, že hlavní slovo má vždycky George. Bylo na nich vidět, že si žijí v blahobytu a mají velký majetek, ale v tu chvíli jsem k ní cítil jenom lítost, když jsem viděl, jak hladí lásku svého života ležící na mém vyšetřovacím stole, rukou s dokonale upravenými a nalakovanými nehty, které tak strašně neladily se slinami tekoucími Frankymu po promáčené bradičce.

„Nesnědl něco, co neměl?“ zeptal jsem se.

„Já nevím. Byla jsem celý den pryč, a když jsem se vrátila, tak už vypadal takhle,“ řekla Tanya. Oba jsme se obrátili na George. Bylo na něm něco falešného, co jsem ale nedokázal pojmenovat. Díval se na podlahu.

„Já jsem byl celý den na golfu, vždyť už jsem ti to říkal,“ řekl. „Vrátil jsem se jen chvilku před tebou.“

Klekl jsem si a poslouchal Frankyho srdce. *Buch-buch, buch-buch*. Vypadalo to, že tep je v pořádku. Ale něco tu určitě v pořádku nebylo. Navíc měl zvýšenou teplotu.

„Pořád dává, ale nic nevyzvracel,“ zabědovala Tanya.

„Ale co to znamená?“ zeptal se George. „Bude v pořádku?“

Dál jsem Frankyho vyšetřoval na stole. George nesouhlasně přihlížel, jak blízko stojím u jeho manželky, ale já jsem z ní vnímal jen směsici toho nejfajnovějšího parfému, jaký jsem kdy cítil, a odporného pachu čerstvých zvratků.

„Tak,“ řekl jsem a snažil se neztratit kontrolu nad situací. „Vyšetřil jsem mu srdce. To je v pořádku. Prohmatal

jsem mu žaludek a mám pocit, že tam asi něco je. Dám mu lék, kterému se říká emetikum neboli dávicí prostředek, aby to vyzvrátil, ať je to cokoli. Ale upozorňuji vás, že pokud to nezabere, tak ho budu muset přispat a udělat mu pár rentgenových snímků a potom ho možná operovat. Rozumíte mi?“

George si zřejmě uvědomil vážnost celé situace i rostoucí zoufalství své ženy, která teď už neskrývaně plakala, a řekl jen: „Udělejte, co musíte, doktore.“

Byl jsem si dobře vědom toho, že dávidlo možná nebude účinkovat, ale chtěl jsem se pokud možno vyhnout invazivnějšímu zákroku. Přenesli jsme Frankyho na trávniček před ordinací. Tam jsem mu podal emetikum. Po několika minutách se utekl schovat pod keř, začal tam očichávat zem a dávit, přitom si zběsile olizoval pysky. Bylo mi toho chudáčka strašně líto.

Tanya nervózně postávala poblíž, smrkala do papírových kapesníků a jen s obtížemi držela rovnováhu na vysokých podpatcích. George zůstal stát u bentleye a byla na něm vidět rostoucí netrpělivost.

A pak se to stalo. Všechno. Seběhlo se to rychleji, než jsem to v tu chvíli dokázal vnímat. Franky si přidržel a se strašlivými křečemi v břiše a tím nejrychlejším zvukem, jaký jsem kdy od někoho slyšel při zvracení – jakousi směsicí zachrochtání, dávení a heknutí – vydávil to, co měl v žaludku... ať to bylo cokoli! Vypadalo to jako dlouhá červená šňůra, obalená obsahem jeho žaludku.

Tanya, která stála vedle něj, si přidržovala u úst kapesníček a málem se taky pozvracela hnusem. Teď k nám přistoupil i George. Všichni jsme zírali na Frankyho a na tu podivnou věc, která ležela na trávě. Franky si olízl pysky a vzhlédl k nám, bylo na něm vidět, že se mu nesmírně ulevilo, a dokonce se mi zdálo, že je trochu pyšný na to, že

ten cizí předmět konečně vypudil z břicha. Pak ho zvědavě očichal, jak to psi dělávají, a já jsem si klekl vedle něj.

Vytáhl jsem z kapsy rukavici, kterou mám vždycky pro všechny případy při sobě, navlékl jsem si ji a zvedl ten předmět, který způsobil takové potíže. A teprve když jsem ho zvedl a zasvítilo na něj odpolední slunce, tak si všichni přítomní uvědomili, že to vůbec není červená šňůra, ale delikátní karmínově rudý podvazkový pás. Připadalo mi to, jako by se začaly kácet dominové kostky: nejdříve jsem si uvědomil, co to držím v ruce, pak si to uvědomil i George, obrátil se na Tanyu, aby zjistil, jestli to taky viděla, a vzápětí mu docvaklo, že viděla.

George zbledl. Ještě nikdy v životě jsem neviděl, aby se vystupování nějakého člověka tak rychle změnilo z autoritativního pánovitého muže v malého schlíplého kluka. Když jsem vstával ze země, tak moje ruka ještě stále trčela do vzduchu a spíš nešťastnou náhodou než záměrně jsem ten kousek látky obalený zvratky na chvíličku přidržel přímo mezi Georgem a jeho ženou.

„Ehm, jaká je naděje...“ začal George.

„Drž hubu, Georgi,“ řekla Tanya.

„Určitě ti šmejdil v šuplíku se spodním prádlem, broučku.“

V tu ránu vyrostla ta drobná, zakřiknutá, submisivní manželka před mýma očima do výšky šesti stop, popadla z trávy Frankyho, přitiskla si ho k hrudi a zaječela: „A dost! To není moje, Georgi!“

Rázně vykročila přes parkoviště, klapání vysokých podpatků přitom podtrhovalo její rozlícenost; pak si uvědomila, že jí podpatky brání v rychlejší chůzi, jednou rukou si zula stěvíčky, zatímco druhou k sobě tiskla vyděšeného Frankyho, a mrštila jimi po Georgeovi. Jeden minul, ale druhý ho trefil přímo do hrudníku. To už byla u brány

a bosa vykročila na silnici. Drahý návrhář, který navrhl její střevíčky, pravděpodobně nepočítal s tím, že budou jednoho dne sloužit jako projektil, ale tenhle střevíček byl přesto úspěšný, protože George po zásahu zasténal. Zavolal za ní ještě: „Ale broučku!“, a znělo to hodně beznadějně.

Nic se nevyrovná pohledu na to, jak nevinná upřímnost psa dokáže rázem potlačit tu nejpovýšenější suverénnost muže a uvrhnout ho do maléru. George nakonec jeho způsobu stály celé panství. Pouštíme si psy do všech oblastí života včetně rozpačitosti a žalu. Poslouchají naše hádky, naše usmiřování, jsou svědky našich slz a naší radosti. Jsou s námi na počátku vztahu, kdy sotva ovládáme vzrušení. Jsou s námi i na jeho konci a zmateně přihlížejí, jak při rozchodu pláče nebo se vyrovnáváme se zármutkem jiným způsobem. A jsou s námi i ve všech fázích mezi tím.

Jednou se stalo, že jistý klient zamkl svého kamaráda, anglického buldoka jménem Bilbo, ve svém sportovním autě a odskočil si zaflirtovat s někým jiným než svým přítelem. Bilbovi se nějak povedlo zapíchnout si do polštářku tlapky špendlík z odznaku, trefit se jím rovnou do cévy, a v příští půlhodině prošmejdil a zakrvácel celé auto. Když se dostal k nám do ordinace, měl tlapku ovázanou kravatou jako tlakovým obvazem, který měl zastavit krvácení. Já jsem si toho skoro ani nevšiml, protože jsem se soustředil na to, abych Bilba co nejrychleji ošetřil. Ale když přijel Bilbův druhý tatka, tak si toho hned všiml.

„Čí je to kravata?! Čí je, sakra, tahle kravata?“ začal rvát na mého klienta. Oba odešli ven a my všichni jsme předstírali, že ten křik neslyšíme a jenom ošetřujeme Bilbovu ránu. Nebylo nijak těžké mu ji ovázat a dát mu dávku antibiotik, na rozdíl od toho „krveprolití“ venku, které určitě vyžadovalo k nápravě mnohem víc než jen obvaz. Nechal jsem si Bilba přes noc na klinice, protože jsem měl pocit,

že to pravděpodobně bude lepší pro něj i pro jeho lidi. Naštěstí už druhý den vypadali, že své vlastní rány vyspravili. Když přišli, Bilbo je oba radostně uvítal, a když se k němu přitulili, tak jim pečlivě očichal obličej, jako by chtěl zjistit, jak jsou na tom. Buldok Bilbo mohl dostat jednoho ze svých taťků do pěkného maléru, ale teď pro ně představoval most přes rozbouřenou řeku. Možná dokonce zachránil jejich vztah, protože po několika měsících mi přišlo poděkování s fotkou z dovolené, na které se všichni tři zešíroka usmívali.

Už mnohokrát jsem viděl, jak psi dostali svého člověka do maléru. Zdá se, že dovedou lidi nejen přimět, aby v sobě našli to nejlepší, ale často v nich naopak odhalí i to nejhorší. Nedělají to schválně. Nechápu, co je cizoložství nebo jiné naše prohřešky. Jen se nevinně potulují naším životem a občas se podívá, kdo nebo co znamená ten nový člověk nebo situace. Samozřejmě neumějí mluvit, ale je úžasné, jak často si dovedou najít způsob, jak upozornit na to, co se vlastně děje.

Kdysi, když jsem začínal pracovat v ordinaci pro malá zvířata, ke mně jedna klientka přivedla svého psa a já jsem nechápal, proč se přitom tváří tak rozpačitě. Ze žaludku jejího psího kamaráda se ozývalo bzučení, které přehlušovalo i tlukot jeho srdce. „Je nějak nesvůj. Pořád chodí sem a tam, třese se... nechce se uklidnit... a... asi mu trochu škrunda v žaludku, že?“ řekla. Její kamarád bernardýn na mě hleděl povislýma očima. Z ještě povislejších pysků mu stékal pramínek slin jako uvařená špageta. Potom, najednou a bez varování, zatřásl velkou chundelatou hlavou a ten lepkavý důkaz jeho citů se mi připlácl na tvář, právě když jsem se sklonil a chtěl mu přiložit stetoskop. Uslyšel jsem temný pravidelný monotónní zvuk, jaký jsem do té doby nikdy neslyšel. Nebylo to ani srdce, ani hrudník. Posunul

jsem stetoskop víc dozadu a zdálo se mi, že ten zvuk sílí. A sílí. Nakonec, když se stetoskop zastavil nad žaludkem, kde toho obvykle slyším jen velmi málo, snad až na nějaké to zakručení, jsem jasně rozpoznal hlasité bzučení.

Bernardýna jsem přispal, abych ho mohl zrentgenovat, a když jsem zvedl rentgenový snímek a řekl: „Vypadá to jako nějaké rozmazané torpédo,“ nevěděla už klientka, kam s očima. Řekl jsem jí, že budu muset provést operaci, abych předmět vyndal. Když jsem pak nechápavě držel v ruce růžové plastové torpédo, které jsem psovi vytáhl z žaludku, jedna ze sestřiček mně, nevinnému chlapci z irské farmy, šeptem vysvětlila, co to je.

Pes se brzy uzdravil, a když si pro něj klientka přišla, hned padla na kolena, začala se s ním mazlit a zabořila tvář do hustého porostu chlupů na jeho hlavě. Když se konečně přestala schovávat v chlupech a vstala, podal jsem jí vodítko a sáček s tím, co jsme mu vytáhli ze žaludku. Váhavě ho přijala a rudá až ke kořínkům vlasů špitla: „Ach bože. To je neuvěřitelné, co dokážou spolknout, když šmejdí po parku, že?“

Ono je vůbec neuvěřitelné, co všechno se odehrává v parku, když jsou tam psi! Ať přijdou kamkoliv, začnou se lidé usmívat a navazují rozhovory. Je úžasné, kolik lidí se seznámilo s partnerem v parku při venčení psa – přesně to zažil i Erik a Fi. Psi totiž šíří lásku, i když si to někdy ani neuvědomují. Norfolkský teriér Norman málem utrhł Erikovi ruku ve snaze seznámit se s Fiiným psem, křížencem kokršpaněla a pudla jménem Cricket. Dotýkali se nosy, čichali si k zadkům a jejich lidé se napoprvé jen rozpačitě pozdravili, ale už zanedlouho prováděli člověčí obdobu psího sbližování.

Slovo dalo slovo a Erik a Fi spolu začali chodit. Navštěvovali se a nechávali u toho druhého vodítko a psí pamlsky.

Oba psi se na sebe těšili a vrhali na svého člověka tázavé pohledy, když si s nimi někdy vyšel bez doprovodu toho druhého. A oba lidé cítili přesně totéž. Procházce už něco chybělo, když na ní nebyli všichni čtyři. Takže nakonec, po několika stovkách procházek, si oba psi vyrazili se svými lidmi na výlet. Erik měl v úmyslu požádat Fi o ruku v příjemné dřevěné chatě, možná na balkóně pod hvězdami, ale rozhodně u toho neměli chybět Norman a Cricket.

Zásnubní prsten měl v kapse kalhot, odkud ho chtěl přesně v pravou chvíli nonšalantně vytáhnout. Ale roztržitě si dal do stejné kapsy i pamlsky, aby mohl psy přivolat z toulky po vřesovišti. Pak si šel dát před večerí sprchu a kalhoty nechal ležet na posteli. Když přišel ze sprchy, tak si kalhoty oblékl, zkontroloval levou kapsu, vyděsil se, zkontroloval pravou kapsu a vyděsil se ještě víc. A pak se podíval na oba psy, kteří měli ten provinilý pohled, jaký mohou mít jediné psi, kteří se právě dopustili krádeže pamlsků.

Během poněkud neromantické večere na balkóně, která následovala, měl Erik nesporný pocit, že se dostal do pěkného maléru. V idylické samotě ve dvou na něj Fi vrhala pohled, který dával jasně najevo, že očekává, že se objeví prsten. Ale nic neřekla. V následujících třech dnech Erik sledoval oba psy pokaždé, když se třeba jen zatvářili, že by mohli udělat hovínko. Fi zpočátku připadalo milé, že je tak ochotný sbírat po nich hovínka. Ale bylo jí trochu divné, že spěchá i do toho největšího marastu, aby mu nějaké neuteklo. Také začala mít neodbytný pocit, že to celému výletu ubírá na romantice. Ani Erik si samozřejmě průběh výletu takhle nepředstavoval. Ale, jak jsem mu později řekl, hledat v psích hovínkách diamanty, to je snad ta nejlepší metafora života, jakou znám, ať je člověk ženatý, nebo ne. (Myslím, že tehdy bylo ještě příliš brzy na to, aby mu to připadalo směšné.)

Každopádně nakonec, poslední den výletu, se v jednom hovínku skutečně zatřpytil diamantový prsten!

Erik ho vydrhl ve vařící vodě a obrovským množstvím antiseptického mýdla a s uspokojením konstatoval, že vypadá jako nový. V poslední večer výletu požádal Fi o ruku, při večeři na balkóně, tak jak měl původně v plánu. Přitom si nemohl nevšimnout, že je to ta nejhvězdnatější noc, jakou si dokázal představit, a tak Normana a Cricketa pochválil uznalým kývnutím hlavy, když tam tak spokojeně seděli a dívali se střídavě na sebe a na své lidi s úsměvy, jaké dokážou vyloudit jen šťastní psi, což dělalo tuto chvíli ještě výjimečnější. Fi řekla „ano“, zajásala nad krásou prstenu, a navíc se v skrytu duše radovala, že už Erika přešla ta obsese se sbíráním psích hovínek. Oba psi tam jen seděli a usmívali se. Fi možná dodnes nic neví a pes vaše tajemství nikdy záměrně neprozradí, pokud jste se ovšem nechovali hodně ošklivě... v tom případě si musíte dát velký pozor... protože jinak byste mohli skončit v takovém maléru jako George.

Často jsem si říkal, jestli by mi nějaký pes taky nemohl umožnit romantické seznámení. Keira se vždycky chovala rezervovaně ke každému, z koho měla dojem, že ke mně začíná přistupovat příliš přátelsky. Nebyla neomalená, ale člověk na ní poznal, že se má na pozoru. Bylo to vidět na tom, jak nakláněla hlavu. Jak čenichala. Věděla, že jsem chtěl, a to bych chtěl ještě pořád, být otcem člověčího miminka, a tak velice úzkostlivě zvažovala, se kterými psy by si případně dobrovolně zašmodrchala vodítko, kdyby došlo na romantiku. Pravdou ovšem je, že jsem se oženil se svým povoláním, a tomu se dá jen těžko konkurovat. Vždycky tu bude další pacient, kterého je třeba zachránit, a já jsem odjakživa chtěl vybudovat tu nejlepší ordinaci, jakou jsem mohl; nechtěl jsem se spokojit s průměrem. Ale občas se

stane, že člověk přijde domů ve dvě v noci, páchne antiseptickým roztokem a najednou na něj dolehne samota. Jak mi řekl jeden dobrý přítel, kdybych byl do svých vztahů vložil jen zlomek toho úsilí, které jsem vkládal do své práce, tak už jsem byl dnes ženatý a měl šest dětí. Asi měl pravdu. Ale já doufám, že mám na děti ještě pořád čas.

Lhal bych, kdybych tvrdil, že mi profese veterináře občas nepřinesla nějaké obdivovatelky. To povolání je asi spojené s dovedností, která lidem přijde přitažlivá. Veterinář sice není přímo hasič, ale často pomáhá lidem v obtížných situacích. Už v době, kdy jsem se ještě neobjevoval v televizi, o mě občas nějaká klientka projevila zájem. Na jednu z nich si živě vzpomínám dodnes – vždycky procházela jakoby náhodou kolem ordinace a pokaždé byla elegantně vystrojená. Jednou jsem zrovna operoval a zaslechl jsem zaklepání na okno. Když jsem zvedl hlavu, uviděl jsem ji tam v rudých šatech pošitých flitry. Bylo to v době, kdy jsem pracoval na odlehlém místě uprostřed lesů. Tam jste jednoduše nemohli jít jen tak náhodou kolem ve flitrových šatech, pokud jste nebyli veverka. Zdvořile jsem na ni kývl hlavou, aby odešla – nemohl jsem na ni ani mávnout rukou, protože jsem měl obě ruce zaměstnané nešťastným psem na mém stole. Možná jsem si v tu chvíli šlapal po štěstí, ale měl jsem neodbytný dojem, že sblížení s onou klientkou by pro mě spíš znamenalo pořádný malér.

Pár měsíců po události s Frankym a podvazkovým pásem jsem tankoval u místní benzínky, když jsem si koutkem oka všiml někoho, kdo mi připadal známý. Byl to George. Nevěděl jsem, jestli ho setkání nepřivede do rozpaků, ale on ke mně sám zamířil. „No pááání, to je náhodička, kamaráde!“

Bez jakéhokoli pocitu provinění mi odvyprávěl celý zbytek příběhu. Vylíčil mi, jak přijel domů až další den a našel

celý trávník posetý svými rozstříhanými obleky, torza sak bez rukávů a kalhoty bez jisté velice konkrétní středové části. Nakonec musel prodat panství i bentleye. To se prostě stává. Všiml jsem si, že „degradoval“ na mercedes. Řekl mi, že mi chce poděkovat za to, co jsem udělal pro Frankyho. Byl to skvělý pes. Byl by nevěřil, že mu bude tolik scházet. „Člověka by nenapadlo, že mu budou scházet slinty na kalhotách, ale je to tak.“ Chvilí tam jen tak stál, ponořený v myšlenkách, a já jsem se neubránil obdivu, jak pozoruhodně dobře přijal ten malér, do kterého ho vlastně dostal právě Franky. Pak si odfrkl.

„No, život jde dál, šéfků... Nemá cenu brečet nad rozlitym mlékem, ne? Pro nás všechny halt v posteli nebylo dost místa. Takhle je to pravděpodobně lepší.“

Pak se otočil a odcházel a přes rameno ještě houkl: „Ať máte v životě štěstí!“

A já jsem zase jednou cítil, že ho mám.

2

Na vodítku společně do nového života

Labrador Larry a Gavin

Gavin byl přesvědčený, že lidem se nedá věřit. Jak by jim taky mohl věřit po tom všem, co zažil během tří vojenských misí? Potom, co viděl, co dokáže napáchat válka. Jak v každé minutě spaluje lidskost. Naučil se nedůvěřovat nikomu a ničemu: každá hromada odpadků u silnice mohla skrývat improvizovanou výbušninu. Každý člověk na ulici na sobě mohl mít vestu připravenou na sebevražedný atentát. Každé dítě běžící proti němu mohlo držet v ruce granát. Rozhodnutí, která musel udělat. Rozkazy, které byly vyneseny a musely být splněny. Umírání nevinných lidí. Nemohl je dostat z hlavy, ty muže a ženy a děti označované za „civilní ztráty“.

Tohle všechno jsem nevěděl, když ke mně jednoho větrného podzimního rána přišel do ordinace. Jen jsem před sebou viděl člověka, který je bledý a očividně otresený. Řekl jsem mu, aby se posadil a pověděl mi, co se stalo. Celý Gavinův příběh jsem se nedozvěděl hned při jeho první návštěvě ordinace, protože ta se soustředila na psa, kterého

nesl v náručí, ale když vám ho vylíčí rovnou, tak vám to možná pomůže pochopit, co pak následovalo.

Když se vrátil domů do Newcastlu, děsil ho každý hlasitější nebo nečekaný zvuk. V noci se znovu ocital v Afghánistánu, zpátky v tom horku a prachu a děsu. Ve dne se mu stávalo, že se ho najednou na ulici zmocnil pocit, že ho sleduje ostřelovač; přemožen strachem se utíkal schovat třeba do obchodu a tam musel čekat, dokud mu nepřestalo bušit srdce, aby mohl jít dál. Ve válce přišel o kamarády. O dobré kamarády. A s těmi, kteří se vrátili, se nedokázal vídat. Připadalo mu, že se všichni snaží předstírat, že se nic nestalo, a své vzpomínky se snaží překřičet hlasitým povídáním a smíchem a spláchnout pivem. Po nějaké době ho přestali zvát, protože tam jen seděl, z pultu mu skoro neubývalo a jen zíral před sebe a neovladatelně poklepal nohou. Takže nakonec Gavin jen zůstával sedět doma za staženými závěsy. Všechno tak bylo snadnější.

Jeho malý domek o třech místnostech byl spoře zařízený; spal na malé posteli, měl malou mikrovlnku, malou lednici, malé rádio, malou televizi a malou rentu od armády. Všechno v jeho životě bylo malé, kromě strachu a démonů v jeho hlavě. To, co se dělo v Gavinově nitru, jen vzdáleně vystihoval výraz posttraumatická stresová porucha nebo deprese nebo úzkost. Jeho život se zmítal v bolesti, před kterou nemohl nikam uprchnout, a ani nechtěl. Protože tam venku ta bolest vyvolávala pocit viny, a to bylo ještě horší.

Jednoho dne mu někdo zaklepal na okno.

„Hej, Gavine? Jste doma? Já jsem Hugo.“

Hugo byl psycholog britské armády. Gavin mu řekl totéž, co už řekl tomu chlapíkovi, kterého za ním poslali posledně: „Jděte pryč.“ (Jen použil trochu ostřejší výraz.) Už se s ním pokoušeli mluvit několikrát, ale on si jich nevšímal a oni nakonec vždycky odešli. Trávil dny tak, aby potkával

co nejvíce lidí. Jídlo si objednával přes appky a na doručovatele vždycky křikl, ať nechají balíček na schodech. Večer si většinou uvědomil, že to jediné, co během dne řekl, bylo „Nechte to tam.“ Ale tentokrát ten člověk za oknem neodešel. Hugo řekl: „Někoho jsem vám přivedl. Jmenuje se Larry.“

Gavin vstal a šel ke dveřím s úmyslem říct Hugovi a Larrymu, aby šli pryč oba dva (zase trochu ostřejším výrazem). Ale když jen maličko pootevřel dveře, tak zjistil, že Larry je mnohem menší a chlupatější, než čekal. Vzhlížel k němu zlatý labrador, rozjařeně vrtěl ocasem, třepotal ušima a vyskakoval na vodítku jako klubíčko na pružince. Dával najevo nespoutanou radost ze seznámení.

„Přišli jsme vás zkontrolovat, Gavine.“

„No, tak už jste mě zkontrolovali,“ řekl Gavin a zase zavřel dveře.

Hugo otevřel schránku na dopisy a zavolal: „Možná se s Larrym stavíme na kontrolu i zítra, co vy na to?“

„Dělejte, jak myslíte,“ řekl Gavin.

Až po dvou týdnech každodenních návštěv pustil Gavin Larryho přes práh. Hugo se držel zpátky, ale aspoň už byly otevřené dveře. Kladl Gavinovi otázky, zatímco Larry ze všech sil napínal vodítko, aby pronikl dál do domku a mohl svého nového kamaráda pořádně pozdravit. Nakonec Gavin řekl: „Tak dobrá, můžete ho pustit dovnitř.“

Vzápětí Gavina zavalila lavina chlupů, Larry ho olizoval jako o život a s vyplazeným jazykem mu dýchal přímo do obličeje. Gavin čekal, kdy přijde panický záchvat, ale nic se nestalo. Jeho mozek nějak podvědomě věděl, že tenhle pes mu nechce ublížit. Cítila to každá buňka v jeho těle. Poprvé od té doby, co byl doma, neměl strach. Znovu si připadal jako malý kluk. Nějak cítil, že si tuhle malou chvilku radosti zaslouží. Pak se ozval divný zvuk, který zpočátku

nerozpoznal, a pak si uvědomil, že je to jeho vlastní smích. To celé se seběhlo tak rychle, že si to všechno naplno uvědomil až později.

Pak Gavin pustil dovnitř i Huga. Zpočátku váhal, ale Hugo mu vysvětlil, že by mohl Larrymu pomoci, aby se v jeho společnosti cítil dobře. Hugo byl kvalifikovaný psycholog, specializovaný na psychická traumata, a navíc i skvělý trenér psů. Věděl, že když Gavin nechce nebo nedokáže mluvit s terapeutem, tak by mu mohl pomoci zárok psího terapeuta, a měl pravdu. Pár minut si povídali a Larry se mezitím potuloval po místnosti a čmúchal. Pak se Hugo zeptal, jestli může s Larrym přijít i příště, a Gavin řekl: „Jo, jo, to bych rád.“

Všechno nemělo hladký průběh hned od začátku; s bujarým labradorem to ani není možné. Když příště Gavin otevřel dveře, tak ho Larry vydatně očichal a pak začal jako šílený skákat po místnosti, z pohovky na postel, z postele na židli a ze židle se střemhlav vrhl do malé mikrovlnky v kuchyni, kde byla napůl vyjedená krabice s něčím hnědým a tekutým. Mikrovlnka se mu s třeskotem zřítila na hlavu. Gavin u něj byl jedním skokem a v patách za ním Hugo.

To byl první den výcviku.

Larry byl od Huga vycvičený, aby zvedal věci a nosil je lidem. Byly to láhve s vodou, telefony a lahvičky s léky. Když ho k tomu Hugo cvičil, tak na každý z těch předmětů vždycky namazal něco dobrého; Larry během výcviku prokousl spoustu plastových lahví, rozžvýkal několik telefonů a zničil pěkných pár lahviček s léky, ale nakonec to pochopil. Nejoblíbenějším předmětem na světě byl pro Larryho špinavý tenisák, který dostával za odměnu za splnění většiny úkolů.

Hugo věděl, že Gavinovi by prospělo, kdyby užíval léky, a podařilo se mu přesvědčit ho, že když se přinutí zajít za lékařem, tak by mu mohl nechat Larryho na delší dobu,

možná i přes noc. Navrhl, že by ho mohli vytrénovat, aby Gavinovi nosil léky a láhve s vodou. Tak by Gavin nikdy „nezapomněl“ léky užít. Vymysleli to tak, že Larryho oblíbený tenisák bude zavěšený na provázku na dveřích Gavinovy lednice.

Larry otevře dveře tím, že zatáhne za tenisák, vytáhne Gavinovy léky, donese mu je a pak mu přinese i láhev s vodou. Gavin sice nedůvěřoval lidem, ale Larrymu věřil, a když mu léky přinese on, tak bude mít pocit, že už si je musí vzít. Taky bude zvedat telefon, když zazvoní a donese mu ho Larry. Hugo mu vysvětlil, že je to nutné, aby mohl kontrolovat, že je s Larrym všechno v pořádku. Gavin to odkýval. Když to bylo pro Larryho, tak mu to dávalo smysl.

Larry jako by poznal, když Gavinovo tělo začalo samo od sebe vykonávat nějaké pohyby, když se mu začala klepat noha nebo svírat čelist, jako by se ho jeho tělo snažilo přenést zpátky tam, kam se nechtěl vrátit. Larry to vycítil a hned k němu přiběhl, položil mu hlavu do klína nebo se vztyčil na zadní, předními se o něj opřel a naklonil k němu hlavu, aby ji mohl vzít do rukou. A to někdy stačilo, pouhý psí dotek ho dokázal vrátit do přítomnosti.

Jedním z největších zázraků našeho společného života se psy je to, jak dobře nás znají. Už mnoho klientů mi během dlouhých let mé veterinární praxe řeklo, že jejich pes je zná líp než jejich manžel nebo manželka. A já myslím, že je to do značné míry pravda, protože pes nám dovolí, abychom byli tím, kým doopravdy jsme, bez přetvářování před těmi, kteří nás chtějí vidět jinak. Proto ho pouštíme do nejhlubších zákoutí své duše, možná dál, než bychom pustili člověka, protože víme, že nikomu nic neprozradí o naší zranitelnosti a citlivosti a nebude nás soudit.

Samozřejmě přitom hrozí nebezpečí přehnané antropomorfizace psů. Nikdy jsem psům bezprostředně nepřipisoval

lidské vlastnosti, ale je přirozené, že se tomu někdy jen těžko bráníme. Je to jeden ze způsobů, jak se jim snažíme porozumět. Přitom ovšem musíme mít neustále na paměti, že jsou to odlišní tvorové a že jejich vnímání světa je jiné než naše. Musíme je milovat a respektovat jako celistvé jedinečné psi osobnosti a ne jako malé chlupaté lidi.

Samozřejmě že na tom okamžiku, kdy prostě víte, co si váš psí kamarád myslí, něco je. Když na vás vrhne pobavený pohled nebo je očividně otrávený z něčeho, co jste udělali. V tu chvíli zmizí biologická vzdálenost mezi ním a námi a vy bez pochybností a úplně přesně víte, jak se cítí. Takle bezprostřední empatie je v životě jednou z velkých radostí a ti, kteří ji nikdy nezažili, o hodně přicházejí. Ale co pes doopravdy vidí, když se na nás dívá? Víme, že má stejných pět smyslů jako my. Ale poměr mezi nimi je velice odlišný. Sice není pravda, že psi mají černobílé vidění, ale obecně se má za to, že ve srovnání s námi vnímají barvy velmi špatně a že mají naopak lepší zrak než my za snížené viditelnosti. Také mají širší zorné pole díky tomu, jak mají umístěné oči, ale obtížněji posuzují vzdálenost. Jejich sluch je neuvěřitelně jemný; psi slyší zvuky, které my neslyšíme, ať jde o frekvenci, nebo o hlasitost. Jejich sluch je až čtyřikrát citlivější než náš a navíc mají optimálně uzpůsobené ušní boltce, takže mohou maximalizovat zvukové vlny, které jim pronikají do uší.

I čich mají pozoruhodný a my si můžeme jen těžko představit, jak psovi voní svět. Většina psů má asi padesátkrát víc čichových receptorů než my. Někteří lidé dokonce věří, že psi mají jistý druh čichové inteligence, díky níž se mohou sami léčit tím, že žerou rostliny a houby obsahující přísady, které jim chybí nebo které by jim mohly prospět. Otisk nosu každého jednotlivého psa je stejně jedinečný jako otisk prstu u člověka. Psi dokážou stopovat pachy na delší vzdálenost

než na míli, rozpoznat čichem různé druhy ptáků a vyčenichat už z dálky adrenalin a mnoho různých lidských i zvířecích feromonů. Takže když vás váš pes očichává, tak se toho o vás možná dozvídá víc, než o sobě víte sami.

Není divu, že pachy, které my lidé vnímáme prostě jako nepříjemné, mohou psům nabízet roh hojnosti plný čichových požitků. To, co je pro vás směsice smradů, je pro ně nekonečně úžasné a fascinující. Možná vás udiví, že většina psů má méně vyvinutou chuť než my lidé. Mají přibližně 1700 chuťových pohárků, které jsou soustředěné kolem špičky jazyka, zatímco my jich máme asi deset tisíc. To asi nepřekvapí nikoho, kdo už někdy viděl, co všechno je jejich chlupatý kamarád schopný sežrat v parku.

Často se psům svého života díváme do očí a napadá nás: „Co si teď myslíš?“

Mozek psů má stejnou strukturu jako náš, což znamená, že s nimi máme v podstatě stejnou emocionální výbavu. Mají stejné hormony a chemické signály pro komunikaci mezi neurony jako my. V současné době není možné přesně zjistit, jaký je to pocit být psem, ale psi podle všeho zažívají nejrozličnější emoce, jaké známe i my lidé, například vzrušení, stres, spokojenost, odpor, strach, zlost, podezření, neshlednost a lásku. Tyhle psí kognitivní procesy byly dokonce přesně zmapovány za pomoci speciálně vycvičených psů, kteří byli schopni sedět dostatečně dlouho v zobrazovacím přístroji funkční magnetické rezonance (fMRI). Je zajímavé, že v současné době panuje názor, že psi pravděpodobně necítí stud, provinilost, hrdost a opovržení stejně jako my; přesto však dokážou nasadit velice provinilý výraz, když si z nedělního stolu ukradli pečínku.

Ale stejně jako slovo oxytocin *nevysvětluje* pocit, který zažíváte, když se díváte na své dítě a uvolňujete tenhle takzvaný „hormon lásky“, tak neexistuje ani žádné skutečné

vysvětlení pro tu směs emocionální magie, která se odehrává mezi psem a jeho člověkem.

Gavin se často díval na Larryho, který k němu vzhlížel, a cítil, že je pro něj opravdu důležitý. Poznal, že Larry ví, co se děje, a už pouhé vědomí, že na světě je jeden tvor, který ho vidí, zná a nabízí mu pomoc, mu změnilo život. Najednou se přistihl, že na Larryho mluví. Nevykládal mu nic důležitého. Jen tak tlachal, povídal mu, co dělá, udržoval rozhovor. A tím se uvolnilo něco, co bylo v jeho mozku už strašně dlouho pevně spoutané. Už se mu nestávalo, že by za celý den promluvil jen na doručovatele za oknem nebo za dveřmi. Teď měl na povídání Larryho.

Ale když nadešel den, kdy u něj měl Larry poprvé zůstat přes noc, byl Gavin pořádně nervózní. Zvykl si na to, že s Larrym tráví i několik hodin v kuse, ale tohle bylo jiné. Co když se něco pokazí? Co když se Larry zraní? Co když bude mít noční můru, která Larryho vyděsí? Co když se Larry dostane ven a on ho bude muset nahánět někde ve tmě? To by nezvládl, venku už strašně dlouho nebyl. Děsilo ho už pouhé pomyšlení na to, že by měl mít odpovědnost za jiný život. Bylo ještě příliš brzy.

Hugo slíbil, že přespí v autě před domkem, pro případ, že by se něco stalo. Řekl, že Larry nemusí spát na posteli, když nebude chtít nebo když to nebude chtít Gavin, ale ujišťoval ho, že mu už spousta lidí řekla, že už jen to, že mají nablízku psího kamaráda, jim pomáhá překonat noční můry. Během první noci se Gavin probudil celý zbrocený potem a třásl se děsem z noční můry, která mu přinesla vzpomínku na to, na co rozhodně vzpomínat nechtěl, ale když vedle sebe na posteli ucítil přítulného Larryho, tak ho napadlo, že teď jeho spánek stráží hlídací pes. Pohlídl Larryho a najednou třes polevil a na oba dva jako by se snesla ochranná rouška klidu. Po nočních můrách obvyk-

le následovala panická ataka a bezesná noc, ale tentokrát se to nestalo. Larry se svým nenapodobitelným způsobem protáhl a vysvobodil Gavina z temné propasti. Gavin ho pevně objal a znovu usnul. Poprvé po dlouhé době měl ve spánku pocit, že je v bezpečí.

Tu první noc Gavin vůbec nevyšel ven. Jen otevřel dveře, Larry se vyběhl vyčůrat a vykakat na zarostlou zahradu a hned se vrátil. Hugo parkoval o kus dál u cesty a sledoval, jestli jsou v bezpečí.

Když příštího rána Hugo přišel na kontrolu, byl už Gavin vzhůru. Hugo se zeptal, jestli je všechno v pořádku. „Bylo to fajn,“ řekl Gavin a pronesl to tak ledabyle, že se Hugo musel usmát. „Tak si dáte další společnou noc?“ zeptal se Hugo. Gavin jenom přikývl, ale Hugo si v jeho očích všiml zřetelného záblesku radosti.

O pár nocí později se Hugo probudil z polospánku v autě a spatřil Gavina v trepkách a županu, jak se s baterkou v ruce rozhlíží a pozorně naslouchá, zatímco Larry kaká. Pak sebral hromádku do sáčku a odložil ho u zarostlé cestičky, která se na jeho malé zahrádce skoro nedala rozpoznat.

Mezi Gavinem a Larrym pomalu narůstala důvěra a Hugo se nenápadně stahoval do pozadí. Jednou večer řekl Gavinovi, že dnes už venku v autě spát nebude. Larry seděl Gavinovi u nohou a dychtivě se na něj díval. Gavin neřekl ani slovo. Jako by se rozumělo samo sebou, že všechno bude v pořádku. Příští den ráno řekl Hugo Gavinovi, že už Larrymu nebude vozit krmení, a že kdyby ho napadlo objednat psí krmení po telefonu, tak by tím Larryho určitě hodně zklamal. Brzy potom Larry s Gavinem podnikli krátkou výpravu do místního krámků a netrvalo dlouho a začali chodit i na procházky, kde se Larry začal seznamovat s jinými psy a každého si toužil očichat. Gavin ho k nim nejdřív

Noel Fitzpatrick

Psi a jejich lidé

Příběhy naděje a udravení
z ordinace Superveterináře

Z anglického originálu *Dogs and Their Humans: Stories from the Supervet's Surgery*, vydaného nakladatelstvím Simon & Schuster UK Ltd, přeložila Jana Dušková
Redakce Matěj Barták

Korektura Barbora Vaňková

Sazba Petr Sýkora

Vydal Pavel Jeřábek – Nakladatelství PLOT, Bělohorská 10, 169 00 Praha 6,
www.plotknihy.cz, jako svou 462. publikaci

Tisk FINIDR s.r.o., 2025

Vydání první, Praha 2025

ISBN 978-80-7428-498-4